

Környezetvédelmi társadalmi egyeztető fórum

Mintegy háromszáz résztvevővel vette kezdetét szeptember 14-én a két napos környezetvédelmi társadalmi egyeztető fórum (*assises*) Párizsban, melynek megnyitóját François Hollande köztársasági elnök tartotta. Annak ellenére, hogy számos területet érintett, sok témára kitért, a beszéd kapcsán a sajtóban megjelent kommentárok jobbára csak a beszéd **két elemét emelték ki**: a köztársasági elnök **kategorikusan elutasította a palagáz kiaknázását (és ezt az álláspontot fogja képviselni teljes elnöki ciklusa alatt)**, valamint **megerősítette a fessenheim-i reaktor leállítást**. A legtöbb egyéb gondolat, mint pl. az ország nemzetközi ambíciói és szerepvállalása a globális problémák megoldásában, az energetikai átmenet, a zöld gazdaság fejlesztése, az energiaszegénység kezelése, a megújuló energiák szélesebb körű kiaknázása gyakorlatilag észrevétlenül maradt a sajtóban.

Kifejtés

François Hollande bevezetőjében aláhúzta, az *assises* megrendezése a bizonyítéka annak, hogy az Ayrault-kormány elődjével szemben új szemléletet kíván megvalósítani a kormányzásban azzal, hogy a döntéseket megelőzően kikéri a társadalom véleményét. A környezetvédelmi és szociális egyeztető fórumok szerinte egymást kiegészítik, együttesen segítik hozzá az országot egy új fejlődési modell kialakításához és alkalmazásához. Kifejtette azt is, a környezetvédelmi *assises* nem ugyanazt jelenti más néven, mint a Sarkozy-érából ismert „*Grenelle de l'environnement*”, aminek fontosságát és a két megszavazott környezetvédelmi törvénycsomag formájában is megjelenő, vitathatatlan eredményeit elismeri. Ugyanakkor hozzátette, a „*Grenelle*” elérte a korlátait, és noha számos intézkedése megvalósult, vannak elmaradt tervek, a rendelkezésre álló pénzügyi keret pedig nem volt elégséges a kitűzött célok maradéktalan megvalósításához: a kezdeti ambíció idővel alábbhagyott, a gazdasági érdekek pedig újra szembekerültek a környezetvédelemmel. Hollande azt kívánja bebizonyítani, hogy „*lehet másként csinálni*”, az általa javasolt módon elért eredményekkel igazolni lehet majd, hogy a környezetvédelmi konferencia a legjobb út a környezetvédelmi kiválóság (*excellence environnementale*) elérése felé, évenkénti megrendezésével pedig lehetőség lesz az előrehaladás folyamatos ellenőrzésére a teljes elnöki ciklus alatt, ahogy a célok és eszközök módosítására, hozzáadására is. A konzultációkban való részvétel a parlamenti képviselők számára is nyitott, azon célszerű ok miatt, hogy ők fognak szavazni az ökológiai átmenetről (*transition écologique*) hozandó törvényről. A miniszterelnök feladata pedig az, nyomatékosította Hollande, hogy gondoskodjon a kitűzött prioritások eléréséről és a konzultáció tervezett menetrendjének betartásáról – cél az, hogy a globális társadalmi és környezeti kihívások közepette Franciaország a környezetvédelmi kiválóság nemzete legyen (*c'est de faire de la France la Nation de l'excellence environnementale*). A köztársasági elnök célja, hogy az előzőek iránt az állam legmagasabb szintjén érzett felelősségtől vezérelve az elkövetkezendő öt évben Franciaország érdemi környezetvédelmi diplomáciát működtessen, ami nem tűr halasztást, mivel komoly viszályt tapasztalható a világban ezen a téren Kyoto óta: sem Koppenhága, sem Cancún, sem Durban nem tett lehetővé érdemi előrelépést azért, hogy az évszázad végére jóslt +2°C-os átlaghőmérséklet-emelkedést csökkenteni lehessen. Olvasatában a Rio+20 is csak annyit ért el, hogy elismerte a civil szféra szerepét, de magát a zárónyilatkozatot kifejezett csalódásnak tartja, mivel még a sokak által szorgalmazott környezetvédelmi világszervezet fölállítása is elodázásra került – ez különösen az afrikai országok számára csalódás, mivel arra számítottak, hogy az új szervezet székhelye kontinensükön lesz.

Franciaország célja, hogy 2015-ig megszülessen egy globális klíma-egyezmény, amit minden lehetséges módon elő kíván segíteni – Hollande bejelentette, hogy az erről rendelkező

konferenciát készek Párizsban megrendezni. A Dohában elhatározottak alapján tett uniós vállalásokról úgy vélte, Franciaország a maga részéről megtesz mindent, hogy a kollektív kötelezettségek teljesítéséhez hozzájáruljon. Véleménye szerint ezeket a célokat túl is lehetne teljesíteni, 2030-ra 40, 2040-re akár 60%-os széndioxid-emisszió csökkentést is el tud képzelni, a maga részéről ezt fogja képviselni az elkövetkezendő uniós egyeztetések során. Tisztában van azzal, hogy nagyon sokan nem tesznek semmit, vagy állításuk ellenére nem tartják be vállalásaikat, ezért azt javasolja, hogy a nemzetközi versenyben leginkább érzékeny gazdasági ágak esetében legyen egy olyan rendszer, ami figyelembe veszi a szénmérleget is - nem lehet ugyanis választani az uniós cégek versenyképessége és a klímaváltozás elleni küzdelem között. Nem keverendő össze a protekcionizmus és a globális környezet védelme, tette hozzá, a szabadkereskedelemben is érvényesíteni kell a szociális aspektusokkal kiegészített környezetvédelmi elvárásokat. Az új globális kereskedelmi szabályok megalkotásakor egy új környezetvédelmi rend kialakítására is szükség van, ebben Franciaországnak példát kell mutatnia olyan új szellemiséggel, ami a mondializáció jellemezte világban már nem a múlt század ipari évtizedei során született elképzelésekkel akar választ adni a jelenkor környezetvédelmi kihívásaira.

A környezetvédelem és a zöld gazdaság több szempontból is ígéretes jövőt jelent, már csak a munkahely-teremtésben is – Franciaország számos területen (tengeri és napenergia, biomassza, geotermikus energia) már komoly előrehaladást ért el, ebben egyre nagyobb szerepük van a kkv-knak és nemzetközi szinten is jelentős nagy francia cégeknek egyaránt. A klímaváltozás elleni küzdelem azonban új, intelligens, fenntartható és szolidáris gazdasági növekedést tételez föl, amit Franciaországban az energetikai átmenet (*transition énergétique*) fogalma testesít meg.

Az energetikai átmenet alapja Hollande szerint az energetikai hatékonyság növelése és a megújuló energiaforrások arányának növelése jelentette kettős folyamat, aminek elő kell segítenie, hogy a társadalom energiaigénye 2050-re a jelenlegi felére csökkenjen. Ehhez elengedhetetlen, hogy érdemben megváltozzon például a városok működése (ami szükségessé teszi az önkormányzati képviselők aktív részvételét is a folyamatban), ideértve a helyváltoztatási és fogyasztási szokások változását is. Meg kell változnia a termelési módoknak, a korábbinál sokkal nagyobb szerepet kell kapnia az innovációnak, a szolidaritásnak, az egyéni viselkedés-formáknak pedig úgy kell átalakulniuk, hogy ezeken keresztül jó irányba lehessen befolyásolni a fölnövekvő generációk közösen formálódó céljait. Minden lehetséges eszközzel (pl. az árak meghatározásával, alapos tájékoztatással) tudatosítani kell a fogyasztókban azt, hogy a természeti erőforrások egyre korlátozottabb mértékben állnak rendelkezésre és így mindinkább értékesebbek, hogy a szolgáltatásoknak és áruknak van társadalmi és környezetvédelmi költsége. Ebben a szellemben fogalmazódott meg a François Brottes képviselő által benyújtott, az energia árának meghatározásáról szóló törvényjavaslat is, ám nem hagyható figyelmen kívül a „másik véglet”, azaz az energetikai szegénység létezése, ami Franciaországban négyemillió háztartást érintő és megoldandó szociális kérdést jelent. Ez gyakran két tényező párhuzamos jelenlétét takarja: a rossz lakhatási körülmények szinte kivétel nélkül pazarló, és ezen keresztül irreálisan magas költségekkel járó energia-háztartású lakóingatlanokat takarnak – az öt éves köztársasági elnöki ciklus egyik prioritása ezért ezeknek az ingatlanoknak a hőszigetelése lesz¹, évente egymillió lakást szeretne Hollande az energetikai előírásoknak megfelelővé tenni, leginkább arra a négyemillió, kifejezetten öreg lakásra fókuszálva, amiknek a legrosszabbak az energetikai tulajdonságai. Mivel az ingatlanok háromnegyede családi ház vagy legföljebb 10

---

¹ Ezt a szándékot már Nicolas Sarkozy is megfogalmazta, méghozzá elnöki ciklusa első felében.

lakást magában foglaló társasház, rengeteg apró fülvönulási területtel, azaz elsősorban a kkv-k számára jelent majd ez érdemi munkalehetőséget – az elnöki becslések szerint ez több tízezer „nem delokalizálható” munkahelyet jelent. A köztársasági elnök szándékai szerint egyszerűsítene az ezzel kapcsolatos jogszabályi környezetet, aktívabbá tennék az ADEME és az ANAH részvételét a programban, valamint új finanszírozási forrásokat is találni szeretnének – ennek egyik lehetséges eszköze a takarékbetétkönyv alapú lakossági megtakarítások (*Livret A* és *Livret du Développement Durable*) betéti plafonjának emelésén keresztül a költségvetésbe áramló új forrás lenne. A köztársasági elnök szerint az energia-termelők és –szolgáltatók aktív részvétele elengedhetetlen a program sikeres megvalósításához, az új finanszírozási formákkal pedig elkerülhető, hogy a lakosságnak kelljen megelőlegeznie a munkálatok költségeit.

Az energetikai átmenet nem csak az energiafogyasztás csökkentését, de források minél szélesebb és változatosabb alapra helyezését is jelenti. Hollande megismételte korábbi ígéretét, miszerint 2025-re a nukleáris energia aránya az elektromos áram termelésében a mostani 75%-ról 50%-ra csökken², ezzel párhuzamosan tovább növelik a nukleáris berendezések üzembiztosságát és modernizálják a nukleáris ipart. A fessenheimi, azaz a francia reaktorpark legöregebb reaktorát 2016-ban leállítják, ezzel párhuzamosan gondoskodni fognak arról, hogy az elzárt területek energia-ellátása biztosított legyen, az erőmű rekonverziója során pedig minden munkahelyet meg akarnak tartani (*a helyiek szerint erről mindenki tudja, hogy betarthatatlan ígéret*). Hollande olyan példaértékű reaktor-lebontást akar, amivel nem csak országon belül lehet megoldani a később leállítandó reaktorok lebontását, de világszerte megrendelésekhez lehet juttatni a francia nukleáris ipart.

Az energetikai beszerzési források szélesebb alapokra helyezése Hollande szerint a megújuló energiaforrások erősödését kell, hogy jelentse, amiben hatalmas lehetőségek vannak, de Franciaországnak komoly lemaradása van ezek kiaknázásában, a „Grenelle” során megfogalmazott terveket nem sikerült valóra váltani. A 2011-ben üzembe helyezett új szélenergia-kapacitás 20%-kal maradt alatta a 2010-esnek, a fotovoltaikus forrásból származó elektromos energia mennyisége egy huszonötöde a vízerőművekkel megtermelhető mennyiségnek, az előző kormány által megszavazott tarifa-változás miatt viszont csak 2010-2011-ben tízezer munkahely szűnt meg³. Noha a biomassza a megújuló forrásból származó elektromos áram mennyiségének akár felét biztosítani tudná, egyelőre a realitás ettől elmarad, mindezek alapján szükség van egy igazi megújuló energia-politikára. Ennek három fő szempontot kell teljesítenie:

- a jogszabályi háttér egyszerűsítése,
- a támogatási rendszer, a fiskális intézkedések és az átvételi ár stabilitása,
- az innovációra biztosított érdemi költségvetési támogatás.

Ez utóbbi kapcsán kijelentette, a hamarosan fölállítandó állami beruházási bank forrásainak egy részét erre fogják fordítani, arra pedig ügyelnek, hogy a (*Sarkozy-érában elhatározott és elindított*) „befektetés a jövőbe” programra biztosított összes forrás föl legyen használva (ezek kétharmada a kutatás-fejlesztést szolgálja).

---

² Ezt a zöldek kevésnek, a jobboldali pártok túlzottnak tartják, sőt a kormányon belül is megoszlanak a vélemények a nukleáris szektorról – egy biztos, 2025-ig még legalább két köztársasági elnök-választás lesz.

³ Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a fotovoltaikus kapacitás olyan mértékben bővült 2010. végéig, hogy az ország már teljesítette a 2020-as vállalásait is, ez viszont a korábbi zöldáram-támogatási rendszer miatt nagyon komoly költségvetési többlet-terheket eredményezett. Mivel az új kormánynak már bőven lett volna lehetősége a helyzet megváltoztatására, de nem tett semmit, sőt utalás sincs arra, hogy vissza kívánna állítani az általa jobbnak tartott rendszert, a kijelentés nem teljesen állja meg a helyét.

Ami a klasszikus megújuló energiaforrásokat illeti, az év vége előtt várható a szélerőművek és a fotovoltaiikus nagyberendezések létesítésére vonatkozó új pályázat megjelenése, viszont egyelőre nincs előrelépés a palagáz ügyében – köztársasági elnök szerint e téren nagyon sok kétség van, hiányoznak a valós készletekre vonatkozó adatok és a reális gazdasági számítások. Leszögezte, álláspontja szerint ma senki nem képes az egyetlen ismert kitermelési technológia mellett garantálni, hogy a kitermelés környezeti és egészségügyi kockázat nélkül megoldható, ezért arra kérte Delphine Bartho környezetvédelmi minisztert, hogy a benyújtott, az egyes régiókban ellenérzéseket kiváltó hét kutatási és kitermelési kérelmet utasítsa el. Jelezte, a nem hagyományos szénhidrogének kutatásával és kitermelésével kapcsolatos ügyekben egész elnöki ciklusa alatt ezt az elutasító álláspontot fogja képviselni.

Az energetikai átmenetet véleménye szerint úgy kell kezelni, mint a jövőre irányuló fejlesztések egyik irányát, ennek érdekében:

- mivel a tervezett állami befektetési bank (*Banque publique d'investissement*) forrásainak egy része a Livret A-ból származik majd, „ezért cserébe” a pénzeszközök egy részét az ökológiai konverzióra fogja fordítani, így lesz belőle az „(ökológiai, energetikai) átmenet bankja”,
- szükség van az adórendszer ökológiai és energetikai átmenet szempontjából végzett átalakítására, ami nem jelenthet új adókat, de együtt kell járnia azzal, hogy kevésbé adóztatják a munkát, nagyobb terheket rónak viszont a környezetszennyező tevékenységekre, ösztönzik az innovációt és a kutatást, igyekeznek visszaszorítani a „rossz” magatartás-formákat (például minden területen be szeretnének vezetni egy, az autók környezetvédelmi bonus-malus rendszeréhez hasonló eljárást),
- a társadalombiztosítási rendszer finanszírozásában csökkenteni akarják a munkára nehezedő elvonásokat, áterhelve azokat a kifejezetten környezetszennyező területekre.

Nemzetközi téren szeretné elérni, hogy a zöld fejlődés érdekében a szénterhelés értékben is kifejezhető legyen (*prix du carbone*), a fejlett országok erre vonatkozóan közös szabályokat alkossanak és növelhető legyen a fejlődő országok felelősség-vállalása is. Franciaország támogatja az európai szénkvóta-piac szabályozását, Hollandia pedig kiáll az unió külső határai alkalmazandó szén-hozzájárulás (*contribution carbone*) mellett. Megjegyezte, az EU-nak képesnek kell lennie arra, hogy a múltban szén és acél, ma a KAP terén alkotottak után a jövőben energetikai téren lépjen föl egységesen. Ezt már az Elysée-szerződés aláírásának 50. évfordulója alkalmával elő kívánja terjeszteni, kezdeményezve közös francia-német projektek indítását az energetikai átmenet európai szintre emelése érdekében.

A **biodiverzitásról** szólva a köztársasági elnök az oktatás szerepét emelte ki, hozzátéve, hogy Franciaország a biológiai sokféleség kérdését az ENSz Hyderabadban (India) tartandó COP11 konferenciáján is érdemben föl fogja vetni azért, hogy azt a Nagoyát követő folyamatokba is integrálni lehessen. A biodiverzitás védelme kapcsán tért ki a termőföld védelmének fontosságára is, de nem közölt érdemi részleteket arról, miként képzeleli ez az évi 100 ezer hektárnyi fogyást jelentő folyamat lassítását vagy megállítását, a beépített területek növekedésének visszafogását. Csupán annyit jegyzett meg, hogy a termőföldek beépítésének megakadályozása, a biológiai sokféleség védelme egyaránt az új, a környezetvédelmet maximálisan szem előtt tartó mezőgazdasági termelési rendszerek kidolgozását segíti. A gazdák ezen a téren sokat tettek, jelentős költségeket vállaltak, megérdemlik a támogatást – mondta. Franciaország támogatja a KAP zöldítését, ebbe az irányba fog mutatni a nemzeti szinten 2013-ban meghozandó új mezőgazdasági, élelmiszer-gazdasági és erdészeti fejlesztési törvény is.

A tengerek biológiai sokfélesége kapcsán Hollande kinyilvánította abbéli szándékát, hogy a világ második legnagyobb tengeri területeivel rendelkező országnak a nemzeti energia- és környezet-gazdálkodási ügynökség ([ADEME](#)) mintájára hozzák létre a nemzeti biodiverzitási ügynökséget. Ennek elsődleges célja a biológiai sokféleség megőrzése érdekében elhatározott intézkedések minél hatékonyabb megvalósításának biztosítása lenne.

A környezetvédelmi konferencia a környezethez kapcsolódó egészségügyi kérdéseket is érintette, de François Hollande szerint ezeket sem lehet megkerülni, mivel többek között ezek okoznak számos krónikus megbetegedést, korábban alig ismert kórképet, fejlődési rendellenességet. Mivel a franciák joggal tartanak igényt minél eredményesebb tájékoztatásra, megelőzésre, a kormány a konferencia tanulságaira alapozva megkezdi ezzel kapcsolatos politikájának kidolgozását.

A köztársasági elnök leszögezte, a kormány feladata, hogy a kitűzött – esetenként a mostani elnöki cikluson is túlnyúló - célok megvalósítására meghatározott programot végrehajtsa, a megadott határidőket betartsa. Ennek értelmében a következő munkatervre lehet számítani:

- az energiaárak progresszív emelése,
- a lakóingatlanok hőszigetelése,
- a szélenergia- és fotovoltaikus beruházások lendületbe hozása,
- az állami beruházási bank létrehozatala,
- az energetikai átmenetről rendezendő fórum tanulságai alapján esetleges újabb feladatok meghatározása, valamint az erről rendelkező törvény beterjesztése 2013. június vége előtt.

A szeptember 15-i sajtóban már voltak visszhangok, a déli országrészben (Le Midi Libre, La Dépêche du Midi) megjelenő napilapok elsősorban azt helyezték előtérbe, hogy a köztársasági elnök elutasította az összes, a palagáz kitermelésével kapcsolatos kutatási engedély-kérelmet - nem véletlenül, hiszen a palagáz legnagyobb mennyiségben elsősorban Languedoc-Roussillon régióban található. A téma évek óta heves indulatokat vált ki Franciaországban, az előző kormányzat ugyan nem foglalt a választások előtt egyértelműen állást az ügyben, de nem lehetett maximális elutasítást sem tapasztalni részéről. Ez nem véletlen, mert ahogy az [Institut Français du Pétrole-Énergies Nouvelles](#) kutatóintézet tanulmányából is kiderül, az Egyesült Államokban például szinte minimálisra lehetett csökkenteni az ország külső földgáz-függőségét a palagáz kitermelésének köszönhetően. Franciaországban szinte minden elemző egyetért azzal, hogy az ország tavalyi, kolosszális külkereskedelmi hiányában (70 milliárd euró) hatalmas tételt jelent az energiahordozók importja, így minden, ezt csökkentő hazai forrás nagyon fontos lenne a gazdaság számára, viszont a szocialisták nem akarnak konfrontációt ezen a téren a koalíciós partner zöldekkel, akik hevesen ellenzik még a palagázzal kapcsolatos kutatásokat is, nemhogy a kitermelés engedélyezését. Így is jókora botrányt váltott ki Arnaud Montebourg gazdaságélénkítési miniszter azon augusztus 27-i kijelentése, miszerint az ország gazdaságának és iparának egyik húzóágazata lehet a nukleáris szektor. A zöldek mindenképpen azt akarják elérni, hogy lehetőleg minél több reaktort állítsanak le és minél előbb, ám Hollande csak arra volt a hajlandó választások előtt ígéretet tenni, hogy az energiamixen belül 2025-re 50%-ra csökkentik a nukleáris energia arányát. Pillanatnyilag azonban már csak az tűnik biztosnak – ezt a köztársasági elnök be is jelentette szeptember 14-én -, hogy 2016-ban leállítják az ország legöregebb, 1977. óta működő reaktorát Fessenheim-ben. Ami valójában csak látszatintézkedés, mivel a 800MW teljesítményű reaktor leállásakor a tervek szerint már működni kell Flamanville-ben az új, harmadik generációs EPR-reaktornak, aminek teljesítménye 1650MW. Ennek építését annak

ellenére nem voltak hajlandók a szocialisták leállítani, hogy a választások előtt a zöldek ezt vehemensen követelték tőlük hatalomra kerülésük esetén (*úgy tűnik, jó tanulság volt a Superphénix esete*). A sajtóban viszont máris napvilágra kerültek olyan, egyelőre cáfolt híresztelések, hogy a francia áramszolgáltató, azaz az EDF 2 milliárd eurós kártérítési igénnyel kíván élni a kormány felé azért, mert az azelőtt le akarja állítani a reaktort, hogy a bejelentés előtt nem sokkal a 10 éves üzemidő-hosszabbítás érdekében a reaktorra költött beruházás teljes amortizációja megtörténne, illetve csökkenne a cég üzleti eredménye.

Az elnöki beszéd teljes terjedelmében elérhető:

<http://www.elysee.fr/president/les-actualites/discours/2012/discours-du-president-de-la-republique-a.13914.html>

Somogyi Norbert, Párizs